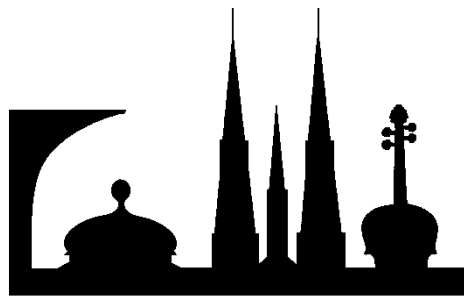

Fler krav är lägre krav?

En analys av läroplansskiftets förändringar i musikämnets kursplan

Carl Årling

C-uppsats vt-2016
Institutionen för musikvetenskap
Uppsala universitet

Abstract

Syftet med min uppsats är att uppmärksamma de skillnader i betyg inom musikämnet som inträffat sedan läroplansskiftet från *Läroplan för det obligatoriska läroverket 1994 (Lpo94)* till *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011(Lgr11)*. Läroplanerna med tillhörande kursplaner är de dokument som lärare i Sverige använder till sin planering av undervisning samt till bedömning av elevers prestationer. Statistik från skolverket visar att fler elever klarar av att få ett betyg i musikämnet med den nya läroplanen, den visar också att medelvärdet av betygspoängen har ökat. Med uppsatsen vill jag svara på hur elevens förutsättningar för ett godkänt betyg har förändrats samt vilka skillnader i läroplanerna som kan ha förbättrat statistiken kring musikämnet.

I jämförelsen av kursplanerna finner jag att ordvalen som förklarar hur bra en elev ska ha utvecklat en färdighet kan motivera varför fler får ett godkänt betyg med Lgr11, Lpo94 använder "Kunna" till stor del där Lgr11 använder "viss" eller "till viss del". Lgr11 har ett centralt innehåll som definierar begrepp och instrument vilket ökat tydligheten i vad som ska undervisas. Kursplanen bygger vidare på tidigare kunskaper samt prioriterar de olika kunskaperna lika vid bedömning, det gör att elever kan få en bättre utbildning långsiktigt.

Innehåll

Abstract	3
1. Inledning	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Material och metod.....	4
1.3 Forskningsläge.....	5
1.4 Disposition.....	7
2. Bakgrund.....	8
2.1 Vad är en läroplan?	8
2.2 Statistik	8
3. Förarbetet till den nya läroplanen, SOU2007:28.....	12
3.1 Hur har arbetet gått till?	12
3.2 Vilka brister fanns i målsystemet?.....	12
3.3 Förslag till förbättringar	15
4. Hur skiljer sig läroplanerna?.....	19
4.1 Kursplaner till musikämnet	20
4.2 Lgr11 och E mot Kpr2000 med Godkänd, vad behövs för ett betyg?24	
5. Diskussion.....	27
6. Sammanfattning	30
7. Källor.....	31

1. Inledning

Från 1994 till 2011 jobbade Sveriges skolor utifrån en läroplan som jobbade med ”mål att sträva efter” och ”mål att uppnå”. Tanken med dessa mål var att skolan skulle kunna utvärderas och sedan utvecklas. Istället ansågs dessa mål vara för vagt definierade för att lärare skulle kunna använda dem som instrument för planering och undervisning. En av läroplanens stora uppgifter var att erbjuda en likvärdig utbildning, vilket innebär att alla ska ha samma förutsättningar till sin utbildning. Eftersom denna läroplan inte var tillräckligt väldefinierad så varierade elevers resultat beroende på hur läraren hade tolkat läroplanen. 2011 kom en ny läroplan som inte använde sig av mål att sträva mot. Den nya läroplanen vill vara mer precis i vad som ska finnas i undervisningen och har i sina kursplaner infört ett centralt innehåll och riktlinjer för vad som ska läras ut till de olika årskurserna. I bedömningsprocessen har den nya läroplanen infört betygsriterier som definierar hur bra en elev ska kunna vissa saker. För att nå de högre betygen behålls betygsriterierna men med ökad svårighetsgrad. Med den nya läroplanen kommer det fler kriterier för betygen, men ändå är det enligt betygsstatistiken från skolverket fler som klarar av att få ett godkänt betyg. Den här uppsatsen jämför läroplanernas struktur och formuleringar i musikämnet för att se vad som kan förklara den förändrade statistiken.

1.1 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är uppmärksamma de skillnader i betyg i musikämnet som skapats av läroplansskiftet 2011. Den nya kursplanen innehåller fler betygssteg och kriterierna för att få ett visst betyg är fler. Ändå visar skolverkets statistik att fler klarar av det lägsta godkända betyget i slutet av det nionde skolåret jämfört med de elever som fick ett betyg från den tidigare kursplanen. Med statistiken, läroplanerna och förarbetet till den nya läroplanen i bakhuvudet vill min uppsats besvara följande frågor,

- Hur har elevens förutsättningar för ett godkänt betyg i musikämnet med den nya läroplanen förändrats?
- Vilka skillnader i läroplanerna kan ha påverkat den förbättrade statistiken?

1.2 Material och metod

Min studie fokuserar på läroplansskiftet mellan *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*¹ till den nya läroplanen *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*.² Då jag fokuserar på skillnader i betyg i musikämnet kommer jag att titta mer på skillnaderna i deras tillhörande

---

¹ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994).

² Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011).

kursplaner än i läroplanerna då kursplanernas uppgift är att konkretisera läroplanens värderingar. För att göra det tydligt i hur de är formulerade och visa de krav som ställs på eleven har jag valt att ställa upp målen och kunskapskriterierna för det lägsta betyget hos kursplanerna mot varandra i en tabell, för att visa vilka skillnader som finns. Kursplanerna är mitt huvudsakliga material då jag vill jämföra skillnaderna i deras uppbyggnad för att sedan relatera dessa till tidigare forskning och statistik från skolverket.

Utredningen om mål och uppföljning i grundskolan är en utredning som tillsattes i februari 2006 och den fick senare namnet *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan* (SOU2007:28).³ Denna utredning genomfördes av experter och pedagoger med målet att utvärdera den aktuella läroplanen samt föreslå förbättringar. I denna uppsats jämförs dessa förslag med den nya läroplanen samt med de nya betygsresultaten för att se om experternas råd tagits till vara på. Varje år samlar Skolverket in statistik från grundskolan, statistiken jag har valt fokuserar på de betyg som elever som avslutat det nionde skolåret har fått. Denna statistik ligger till grund för min studie då jag med dess hjälp fann att fler elever klarar målen för att få det lägsta betyget i skolan med den nya läroplanen. I statistiktabellerna från Skolverket är musikämnet uppställt bredvid de andra skolämnena, jag har valt att separera statistiken från de andra ämnena och gjort en egen tabell då den här studien endast fokuserar på musikämnet. I statistiken till den nya läroplanen, från åren 2012 till 2015, finner vi en kolumn kallad underlag saknas, den hänvisar till elever som inte fått ett betyg på grund av frånvaro, då ges inte något betyg. Denna kolumn och betyget *F* kommer jag att värdera lika högt som den tidigare kursplanens ”Ej nått målen”, för att enklare kunna se skillnaderna i betygen.

1.3 Forskningsläge

Åsa Bergmans avhandling (2009) *Växa upp med musik*,⁴ ger en inblick i hur musikundervisningen kunde se ut i skolan med Lpo94 och hur elever och lärare tolkar olika situationer. Det framgår i hennes intervjuer att lektioner ofta formades utefter pojkarnas viljor. Elever som musicerade på fritiden hade det lättare på de praktiska momenten och elever som spelade klassisk musik hade lättare för musikhistoria och musikteori. Bergman lyfter upp några exempel om att pojkar spelade i rockband vilket skapade en samhörighet och kamratskap på musiklektioner, dessa elever hade det lättare att få ett högre betyg. De pojkar som inte tillhörde kamratskapen kunde få det svårt att vara med och att motiveras till att spela. Avhandlingen skapar en förståelse för arbetet med Lpo94, men behandlar inte den nya läroplanen alls då den inte skrivits än.

Många lärarstudenter skriver om den nya läroplanen, den populära metoden i deras arbeten verkar vara intervjuer med lärare om deras arbetssituation. Jenny Carlssons ”Var det bättre

---

³ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007).

⁴ Bergman Åsa, *Växa upp med musik* (avhandling, Göteborgs universitet, 2009).

förr?”⁵ jämför lärarens åsikter kring läroplansskiftet. Flera lärare tycker att Lpo94 var en friare läroplan då de hade större valfrihet med innehållet i sina lektioner, med mindre detaljstyrning kunde de planera och dokumentera elevernas arbete bättre. Samtidigt var ramarna för lektionsinnehållet allt för otydliga vilket ledde till en varierad kvalitet mellan skolor och klasser. Lärarna tyckte att Lgr11 ställer högre krav på lärare och elever vilket gett musikämnet en högre status och en jämnare utbildning, till en kostnad att läraren behöver mer tid för planering och utvärdering. De tydliga kriterierna och fler betygssteg upplevs som positivt, det negativa är att det är svårt att hinna med det som kursplanen vill få med. Att nå de högsta betygen är svårt då det är många kriterier som måste fyllas. Även Magnus Nygårds ”I steget mellan två läroplaner”⁶ fokuserar på mellanstadiet, lärare, lärarstudenter och lärarutbildares syn på läroplansskiftet. Likt Carlssons uppsats tycker lärarna att det blir mycket administrativt arbete istället för pedagogiskt. Lärarna tycker att klassens storlek är för stor för att man ska få en insikt i varje elevs förmåga, tiden är inte tillräcklig för att dokumentera allihop. I steget mellan två läroplaner får vi en insikt i lärarens arbete med den nya kursplanen men olikt min studie fokuserar den inte på lärarens arbete att betygsätta och jämföra de olika kunskapskriterierna för de som ska sluta i grundskolan.

Malin Nilsson och Erik Persson jämför musiklektörer från två olika kommuner i ”Musiklektörens möjligheter att uppfylla kraven i Lgr11”⁷ och upptäcker att läroplanen inte alls är likvärdig då skolorna har olika material att jobba med. De lärare med mindre klasser tycker sig kunna uppfylla kraven som Lgr11 ställer medan lärare med större klasser inte klarar det. Vissa av skolorna saknar bra lokaler för musikämnet och i flera fall finns det inte tillräckligt med instrument. Digitala verktyg var det många lärare som hade problem med, inte bara med redskapen utan också att de tycker sig sakna kompetensen att lära ut. Nilssons & Perssons uppsats ger oss en inblick i lärarens problem att uppfylla det centrala innehållet men jämför inte kraven för ett betyg mellan läroplanerna.

Philip Berggren, Olle Jakobson och Nils Lagnemo har i ”Relativt är nyckelordet till betyget E”⁸ tittat på lärarens arbete med att konkretisera kunskapskraven till eleverna på två gymnasieskolor. Gymnasieskolan fick också en ny läroplan 2011, läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för Gymnasieskola(Gy11), vilken är formulerad och strukturerad likt Lgr11. Både lärarna och elever anser att kunskapskrav är viktigt men eleverna är oense om vad som förväntas av dem för att nå betyget E. Språkmässigt är Gy11 svår att förstå, studien är fokuserad på just gymnasiet istället för grundskolan då de äldre eleverna bör ha större möjlighet

---

⁵ Jenny Carlsson, ”Var det bättre förr?”(examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2014).

⁶ Nygård Magnus, ”I steget mellan två läroplaner” (examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2012).

⁷ Malin Nilsson, Erik Persson, ”Musiklektörens möjligheter att uppfylla kraven i Lgr11”(examensarbete, Linné universitet, 2012).

⁸ Philip Berggren, Olle Jakobsson, Nils Lagnemo, ”Relativt är nyckelordet för betyget E!” (examensarbete, Göteborgs universitet, 2013).

att förstå dokumenten, ändå är det en stor del av eleverna som inte riktigt vet vad läroplanen försöker förmedla. Lgr11 och Gy11 har blivit tydligare med vilka kunskapskrav som ska nås, men med det byråkratiska språket skapar det tvivel hos elever. Med ett fokus på gymnasiet och elevens möjligheter att nå betyget *E* är Berggren, Jakobson och Lagnemos studie inte en jämförelse av två läroplaner, men ger argument till att Lgr11 är en tydligare läroplan om man förstår språket. Elise Lings ”Att hålla takten med styrdokumentet”⁹ argumenterar för att elevens förutsättningar och resultat är beroende av lärarens förmåga att skapa en god undervisningsmiljö, som är beroende av lokaler, musikutrustning, tid, utbildning och kompetensutveckling. I sin studie finner hon att lärare tycker att den nya läroplanen är likvärdig, om man tittar på elevens möjlighet att nå betyget *E*. Har eleven tillgång till instrument hemma eller en musicerande familj har de bättre förutsättningar att nå högre betyg. Lings arbete jämför inte förutsättningarna mellan grundskolans senare läroplaner men ger en inblick i lärarens arbete med den senaste.

1.4 Disposition

Mitt arbete börjar med en beskrivning av läroplanernas roll i skolan samt betygsstatistiken i musikämnet från 2007-2015. Därefter redogör jag för de problem med Lpo94 som Leif Davidsson lyfter upp i *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan* (SOU2007:28). Sedan följer en kortfattad beskrivning av läroplanerna som följs av en mer detaljerad beskrivning och jämförelse av kursplanerna till musikämnet. Uppsatsen avslutas med diskussion och slutsats.

---

⁹ Elise Ling, ”Att hålla takten med styrdokumentet” (c-uppsats, Luleå Tekniska universitet, 2012).

2. Bakgrund

2.1 Vad är en läroplan?

Skolan i Sverige jobbar enligt den aktuella skollagen som har bestämts av riksdag och tagit form i en läroplan.¹⁰ Läroplanen beskriver skolans och alla inblandade parter rättigheter och skyldigheter samt hur själva utbildningen ska utformas. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*¹¹ (Lpo94) efterträdde läroplan för grundskolan 1980 (lgr80). Detta innebar ett skifte från en relativ läroplan där betyg sattes utefter elevers prestationer gentemot varandra, till en målinriktad läroplan/kursplan där eleven kan uppnå vissa mål eller kriterier och då ha rätt till ett visst betyg. Med detta skifte infördes ett betygsystem med tre steg, Godkänd, Väl Godkänd och Mycket Väl Godkänd. Lpo94 har ansetts som en ganska ojämn läroplan, där betyg skiftat starkt mellan olika skolor och olika lärare.¹² Vad som lärdes ut varierade och vad som behövdes för ett betyg var inte tydligt. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*¹³ (Lgr11) tog över 2011, med en läroplan kombinerad med kursplan i samma bok. Läroplansdelen är lik Lpo94 men kursplansdelen blev mer strukturerad. Med ett centralt innehåll för årskurs 1-3, 4-6 och 7-9 samt med detaljerade kunskapskrav får läraren fler variabler att jobba med när hen sätter betyg, vilket kan leda till en mer likvärdig skola. Med den nya läroplanen införs en betygsskala med fem steg (A, B, C, D och E) där elever som uppnår en större del av kriterierna för ett högre betyg kan få ett mellanbetyg (eleven når nästan A, får ett B). Kommentarmaterialet till musikämnet i Lgr11 säger att kursplanen i musik inte skiljer sig i grunden från den tidigare kursplanen i synen på ämnet.¹⁴ Både Lpo94 och Lgr11 fokuserar på skapande, lyssnande och att musicera men med det centrala innehållet i Lgr11 blir det tydligare för läraren vad som ska finnas med i undervisningen.

2.2 Statistik

Skolverket samlar årligen in statistik om skolan. Statistiken vald till min undersökning fokuserar på betygen i musikämnet hos de pojkar och flickor som avslutat årskurs nio de närmsta åren kring läroplansskiftet. Varje år är det ca 100 000–120 000 elever som avslutar det nionde skolåret vilket betyder att om statistiken kring ett betyg ändras med 1 % efter ett läroplansskifte är det ca 1000 elevers som kunde fått ett annorlunda betyg med den tidigare läroplanen.

---

¹⁰ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994), s. förord.

¹¹ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994).

¹² Skolverket, *Kommentarsmaterial till kursplanen i musik*, (Stockholm, 2011), s.6.

¹³ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011).

¹⁴ Skolverket, *Kommentarsmaterial till kursplanen i musik*, (Stockholm, 2011), s.6.

Sammanställning av statistik med betyg i musik av skolverket från Lpo94 uttryckt i %

År 07 till 08 ¹⁵	G	VG	MVG	Ej nått målen
Totalt	39.2	37.3	18.7	4.8
Flickor	31.0	42.5	22.9	4.0
Pojkar	47.4	32.4	14.6	5.6

År 08 till 09 ¹⁶	G	VG	MVG	Ej nått målen
Totalt	38.2	37.2	19.7	4.9
Flickor	29.7	42.2	24.1	4.0
Pojkar	46.4	32.4	15.4	5.8

År 09 till 10 ¹⁷	G	VG	MVG	Ej nått målen
Totalt	38.4	36.8	19.8	4.9
Flickor	30.0	41.8	24.2	4.0
Pojkar	46.6	32.0	15.6	5.8

År 10 till 11 ¹⁸	G	VG	MVG	Ej nått målen
Totalt	38.2	36.6	20.7	4.5
Flickor	29.3	41.5	25.6	3.6
Pojkar	46.7	32.1	16.0	5.3

År 11 till 12 ¹⁹	G	VG	MVG	Ej nått målen
-----------------------------	---	----	-----	---------------

¹⁵ Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2007/2008*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne i årskurs 9, läsåret 2007/08”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2007-08-1.67469>, hämtat 18 maj 2016.

¹⁶ Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2008/2009*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2008/09”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2008-09-1.88279>, hämtat 23 maj 2016.

¹⁷ Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2009/2010*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2009/10”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2009-10-1.112095>, hämtat 23 maj 2016.

¹⁸ Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2010/2011*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2010/11”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2010-11-1.160176>, hämtat 23 maj 2016.

¹⁹ Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2011/2012*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2011/12”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2011-12-1.184945>, hämtat 23 maj 2016.

Totalt	37.0	37.0	21.0	4.4
Flickor	28.0	42.0	26.4	3.4
Pojkar	46.2	32.2	16.2	5.4

Statistiken visar att ca 4.5-5 % inte når de mål som kursplanen hade satt för betyget G i musik, flickor verkar ha lättare att nå målen och bland pojkarna är det 1-2% fler som inte lyckas. För att nå de högre betygen behövdes kvalitéer som att kunna värdera och analysera vilket ca 65 % av flickorna hade men bara ca 37 % av pojkarna. De flesta pojkarna, nästan hälften, nådde kunskapsmålen för Godkänd och kunde då enligt Lpo94s tillhörande kursplan sjunga, musicera och inneha vissa grundläggande kunskaper. Kapitel 4 förklarar mer vad som krävdes för att nå de olika betygen. Förutom att betygen visar vilka mål eleven har nått har de ett visst värde inför ansökan till gymnasiet kallat meritpoäng. Ett G är värt 10 poäng, VG är värt 15 poäng och MVG är värt 20 poäng.²⁰ Medelvärden från de olika betygen i musikämnet för de olika åren blir då,

07 till 08	08 till 09	09 till 10	10 till 11	11 till 12
13.25	13.34	13.32	13.45	13.45

Betygen i musik från Lpo94 har ett medelvärde kring 13.3, där pojkarna drar ned snittet och flickorna presterar bättre. Snittet har dock blivit bättre under de fem sista åren där Lgr11 sedan tar vid.

Sammanställning av statistik med betyg från Lgr11 uttryckt i %

År 14 till 15 ²¹	E	D	C	B	A	F	Underlag saknas
Totalt	16.2	20.3	27.9	16.9	14.1	2.8	1.8
Flickor	10.1	16.0	29.8	21.4	18.9	2.1	1.6
Pojkar	22.0	24.3	26.1	12.7	9.6	3.4	2.0

År 13 till 14 ²²	E	D	C	B	A	F	Underlag saknas
-----------------------------	---	---	---	---	---	---	-----------------

²⁰ Allastudier.se, *Så funkar den nya betygsskalan*, <http://allastudier.se/tips-o-fakta/2835-s%C3%A5-funkar-den-nya-betygsskalan/#mer>, hämtat 23 maj 2016.

²¹ Sammanställt från Skolverket, betyg i grundskolan årskurs 9 läsåret 2014/15, tabell 7A "Samtliga elever, fördelning av ämnesbetyg och underlag saknas samt genomsnittlig betygspoäng i årskurs 9, läsåret 2014/15", <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-arskurs-9-lasar-2014-15-1.240257>, hämtat 23 maj 2016.

²² Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan årskurs 9 läsåret 2013/14*, tabell 7A "Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet, fördelning av ämnesbetyg och underlag saknas samt

Totalt	18.3	21.2	27.7	15.8	12.8	2.6	1.6
Flickor	11.6	17.5	30.3	20.0	17.0	2.0	1.6
Pojkar	24.6	24.7	25.3	11.8	8.8	3.1	1.7

År 12 till 13 ²³	E	D	C	B	A	F	Underlag saknas
Totalt	21.0	21.3	26.7	15.0	12.5	2.5	1.1
Flickor	14.3	18.3	29.9	18.5	16.1	1.9	1.0
Pojkar	27.4	24.1	23.8	11.6	9.0	3.0	1.2

De elever som gick grundskolan 2012-13 var de första som fick betyg enligt den nya läroplanen, med de nya kursplanerna kom de nya betygsstegen E–A vilket betyder att statistiken som låg på de gamla stegen, G–MVG kan delas ut till två nya steg. Det verkar som att flickorna fortfarande har lättare för de höga betygen. Visserligen är det färre som når betyget A än betyget MVG men det är nästan 10 % fler flickor än pojkar som nådde toppbetyget. De nya betygen B och D betyder att eleven når de flesta kvaliteter för ett högre betyg, men inte alla, eleven får då ett mellanbetyg. Ett E är värt 10 poäng, D är värt 12.5 poäng, C är värt 15 poäng, B är värt 17.5 poäng och A är värt 20 poäng inför ansökan till gymnasieskolan. Här presenteras medelvärdet av betygen från musikämnet i Lgr11.

År 12 till 13	År 13 till 14	År 14 till 15
14.0	14.2	14.4

Medelvärdet av betygen från musikämnet i Lgr11 har ökat sedan skiftet från Lpo94 och medelvärdet har ökat under de tre åren som läroplanen varit aktiv. Statistiken visar att det är fler som klarar av att få ett betyg med den nya läroplanen men också att det är svårare att få de högre betygen. Vad som behövs för ett betyg förklaras i kapitel 4.

---

betygs-poäng i årskurs 9, läsåret 2013/14”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-arskurs-9-lasar-2013-14-1.222579>, hämtat 23 maj 2016.

²³ Sammanställt från Skolverket, *Betyg i grundskolan årskurs 9 läsåret 2012/13*, tabell 7A ” Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet, fördelning av ämnesbetyg och underlag saknas samt betygs-poäng i årskurs 9, läsåret 2012/13”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-arskurs-9-lasar-2012-13-1.207498>, hämtat 23 maj 2016.

3. Förarbetet till den nya läroplanen, SOU2007:28

Innan 2007 har 25 % av elever som gått ut det nionde skolåret inte klarat av godkändgränsen i minst ett ämne och 10 % har inte lyckats med betyget Godkänt i ett kärnämne med Lpo94.²⁴ I februari 2006 efter mer än tio års tillämpning av Lpo94 och med bevisade brister i mål och uppföljningssystemet,²⁵ beslutade regeringen att en särskild utredare skulle skapa en översyn av grundskolans mål och uppföljningssystem, Leif Davidsson utses.²⁶

3.1 Hur har arbetet gått till?

Davidsson har jobbat med en expertgrupp, olika myndigheter som är inblandade i skolan samt flera lärarförbund, arbetet blev färdigt i april 2007. Davidsson har delat upp sitt arbete i tre delar. ”Orsaker att målsystemet inte genomförts” förklarar hur läroplansarbetet gått till och varför det inte fungerat, ”ge förslag till ett tydligare målsystem” ger förslag till hur arbetet med läroplanen kan vara samt ”förändringar i uppföljningssystemet” som förklarar hur skolan ska följa upp arbetet med läroplanen och se resultaten av arbetet.²⁷

För att lyfta de olika problemen med mål och uppföljningssystemet har han tagit del av utredningar, propositioner, skrivelser, utskottsbetänkanden och rapporter från skolverket, vilket inneburit en stor del dokument att bearbeta. Ändå saknar Davidsson information kring grunden av olika beslut, till exempel kommentatorsmaterial och samband mellan kursplan och läroplan. Han har då valt att intervjua personer som deltagit i arbetet med läroplanen och kursplaner för att få veta hur arbetet gick till då det inte var väl dokumenterat.²⁸ Förslagen till förbättringar har genomarbetats med expertgruppen som tillsatts och för att få en inblick i hur arbetet med måldokumentet gått till har Davidsson intervjuat ett hundratal lärare om måldokument, planering och hur deras undervisning gått till.²⁹

3.2 Vilka brister fanns i målsystemet?

Lpo94 med tillhörande kursplaner är byggd utefter två sorters mål. Dels finns ”mål att sträva mot” som anger inriktningen på skolans arbete, strävansmålen anger därmed en önskad

---

²⁴ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.12.

²⁵ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.11.

²⁶ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.3.

²⁷ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007) s.55.

²⁸ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.55.

²⁹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.56.

kvalitetsutveckling i skolan, dels ”mål att uppnå” som uttrycker vad eleverna minst skall ha uppnått när de lämnar skolan. Det är skolans och huvudmannens ansvar att eleverna ges möjlighet att uppnå dessa mål.³⁰ Davidsson anser att det finns för många mål för läraren att hålla reda på, mängden mål varierar mellan de olika ämnena och lärarna hade det svårt att fylla alla målen utifrån de timplaner som finns.³¹ Målen från läroplanen upprepas flera gånger i kursplanerna men Davidsson finner lite dokumentation som visar hur dessa mål ska samspela. Han menar att lärarna har lämnats att själva tolka hur de olika måltyperna ska integreras med varandra. I sina samtal med lärare kommer han fram till att lärarna oftast endast använt sig av målen i kursplanerna. Målen i läroplan och kursplan verkar inte ha den klarhet som krävs för att de ska behandlas likvärdigt av lärarna i sin undervisning.³²

Läroplansmålen är tänkta att konkretiseras i kursplanerna,³³ där varje kursplan tillsammans ska komplettera läroplansmålen. Vissa ämnen har ett starkare samband till målen i läroplanen, exempelvis samhällskunskap med begreppet demokrati i sina mål, som återfinns i flera av läroplanens kapitel.³⁴ Davidsson finner att i några ämnen är målen så övergripande att de skulle kunna passa in i flera andra ämnen.

Ur ämnet hemkunskap:

- utvecklar tilltro till den egna förmågan att självständigt och tillsammans med andra utföra uppgifter i hushållet samt utvecklar ett reflekterande förhållningssätt till dessa
- praktiserar ett demokratiskt och jämställt förhållningssätt samt erfar och förstår dess betydelse för hushållets verksamheter och för relationer mellan människor
- utvecklar kunskaper om olika sätt att leva tillsammans och historiska och kulturella traditioners inverkan på verksamheterna i hushållet.³⁵

Ovanstående mål syftar mer till elevens personliga utveckling än att utveckla kunskaper inom hemkunskapsämnet, läroplansmålen konkretiseras inte tillräckligt bra i kursplanerna och blir då ett dåligt underlag för planering.³⁶

Lpo94 anger mål att uppnå som grund för betyget ”Godkänd” och sedan kriterier för betygen ”Väl Godkänd” och ”Mycket Väl Godkänd” Davidsson ser det som problematiskt att mål att uppnå, mål att sträva mot och betygskriterier styr undervisningen till olika grad. Där

---

³⁰ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994), s.9

³¹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.84.

³² Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.85-86.

³³ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.86.

³⁴ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.86.

³⁵ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.87.

³⁶ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.87.

betygskriterierna för de högre betygen styr undervisningen mest, följt av ”mål att uppnå”.³⁷ Eftersom betygskriterierna som gäller för de högre betygen och ”mål att uppnå” fokuserar på olika saker så prioriteras inte de svagare elevernas behov i samma grad som de starka. ”Mål att uppnå” och betygskriterierna formuleras på olika sätt vilket gör det svårare för läraren att motivera de olika betygen vid betygsättning.³⁸ I kursplanerna uttrycks målen att sträva mot och målen att uppnå olika. Lärarna som Davidsson har intervjuat tycker att kursplanerna är oklara med sina uttryck. ”Kunna” används ofta i kursplanerna men det ger inte någon värdering i hur bra något görs, vilket leder till att lärarna gör olika tolkningar av vad som krävs av eleven. Musikämnet använder uttrycket ”kunna delta i” vilket språkligt inte ens kräver att eleven deltagit, det är svårt att sätta betyg på då det lämnar rum för olika tolkningar. Med följande uppnåendemål vill Davidsson visa att kursplanen inte är tydligt med vad som förväntas av eleven och vad läraren ska bedöma, ”kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm- och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet”.³⁹ ”Kunna reflektera” säger inte att eleven måste göra det eller om eleven ska reflektera över sitt egna eller gruppens framförande. Davidsson undrar varför målen inte definierar någon grad av kunnande eller deltagande i målen, alltså kan de bli tydligare.⁴⁰

I kursplanerna för de praktisk-estetiska ämnena (musik, bild, slöjd och hemkunskap) upprepas ofta läroplanernas mål. Exempelvis ”praktiserar ett demokratiskt och jämställt förhållningssätt” ur hemkunskapsämnet, anser Davidsson är ett mål som beskriver vad skolan ska sträva mot och att liknande inte bör kopplas till ett visst ämne och dess karaktär. Han fortsätter med att kursplanerna måste bli tydligare med vilket ämnesinnehåll som undervisningen ska behandla, om lärarnas tolkningar av kursplanerna blir allt för olika får skolan svårt att garantera likvärdighet.⁴¹

Enligt Davidsson kom det nya uppgifter för lärarna med Lpo94. Innan var lärarens uppgift främst pedagogisk men nu förväntades läraren kunna tolka och precisera läroplansmål med andra lärare, dokumentera sin undervisning och utvärdera sitt arbete. Med de nya uppgifterna krävdes det mer av lärarna och många av de anställda var inte utbildade, vilket innebar att med de diffust tolkade kursplanerna och lärarna med olika bakgrund fick skolan svårt att garantera en likvärdig utbildning.⁴² Till läroplan och kursplan ska det finnas kommentars och referensmaterial som stöd

---

³⁷ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.99.

³⁸ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.102.

³⁹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s. 111.

⁴⁰ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.111.

⁴¹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.131.

⁴² Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.166-167.

för lärarna.⁴³ Davidsson ansåg att dessa stöd inte var tillräckligt tydliga och konkreta för att lärarna skulle kunna använda dem till sin undervisning. Davidsson fann att bara 10–21% av lärarna hade tagit del av dessa stöd och att bara hälften av lärarna ansåg att kursplanerna var viktiga för deras planering av undervisningen. Många använde sig av lokala kursplaner och kriterier istället.⁴⁴ 83 % av Sveriges lärare hade en lärarutbildning år 2005, det anser Davidsson är ett gott skäl till att skaffa bättre underlag och stöd till de icke utbildade lärarna då de svårtolkade kursplanerna inte lyckas med sin uppgift. Om skolans uppgift är att ge en likvärdig utbildning måste lärarna ha ett stabilt stöd och samma möjligheter till sin planering och bedömning.⁴⁵ I de praktisk-estetiska ämnena fanns det flest utbildade lärare och det var vanligare att äldre lärare var utbildade, här fanns det alltså ett större behov av stöd.⁴⁶

Sammanfattningsvis fann utredningen att det fanns för många mål för lärarna att ha koll på och i flera fall för lite tid till att planera utefter dem. Läroplanen och kursplanerna fungerade inte bra tillsammans som en grund för planeringen av undervisning. Språket i kursplanerna var oklart och lämnade utrymme för olika tolkningar. Lärarna fick inte det stöd som de behöver och i vissa ämnen finns det många utbildade lärare vilka inte har samma förutsättningar i att tolka kursplanens olika mål. Ovanstående argument anser Davidsson sänker garantin för ämnenas likvärdighet i form av utbud och bedömning.

3.3 Förslag till förbättringar

Davidsson vill ha en tydlig struktur i en framtida läroplan.⁴⁷ Då kursplaner och läroplaner är föreskrifter ska de baseras på principen att inte upprepa det en annan föreskrift sagt, därför bör inte de övergripande målen från läroplanen återupprepas i kursplanens mål.⁴⁸ Kursplanerna ska vara ett bra underlag för lärarens planering, där språket ska vara lättläsligt och inte misstolkas för att främja en likvärdig utbildning.⁴⁹ Davidson fortsätter med att detaljnivån i kursplanerna bör överses, hur konkreta de ska vara för att vara tydliga. Han menar att om staten styr mindre genom kursplaner får lärarna ett större ansvar med vilket innehåll och arbetssätt de tillämpar på

---

⁴³ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.147.

⁴⁴ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.149.

⁴⁵ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.163.

⁴⁶ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.178.

⁴⁷ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.191.

⁴⁸ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.191.

⁴⁹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.191.

sina lektioner, vilket då ökar risken för en icke likvärdig utbildning.⁵⁰ Davidsson bedömer att Lpo94 med tillhörande kursplaner inte styr tillräckligt med sina bristande ämnesinnehåll och öppna mål för att skolan ska vara likvärdig.⁵¹ En ny kursplan måste ge frihet och ansvar för läraren att tillsammans med elever planera undervisningen men ändå vara så pass tydlig att skolor i Sverige är likvärdiga.⁵² För att göra kursplanerna konkreta föreslår Davidsson att ”huvudsakligt innehåll” införs, ”Målen kan därmed koncentreras till uttryck som anger de ämnesspecifika kunskaper som eleven ska utveckla i ämnet.”⁵³ Med sina förslag till tydliga och konkreta kursplaner vill Davidsson införa fler kravnivåer för nationella avstämningsnivåer (t.ex. mål som eleven skall ha uppnått vid slutet av årskurs x, han ger inte förslag om vilka årskurser), varje kursplan bör då utformas på följande vis:⁵⁴

- Syfte
- Mål för undervisningen
- Huvudsakligt innehåll till slutet av årskurs x
- Huvudsakligt innehåll till slutet av årskurs y
- Huvudsakligt innehåll till slutet av årskurs 9
- Grund för bedömning

”Syfte” anger varför ämnet finns och dess relation till läroplanen, likt Lpo94s syften. ”Mål för undervisningen” visar vilka mål undervisningen ska riktas mot och med tydliga kopplingar till ämnet.⁵⁵ Ämnen har olika sorters mål, språkämnerna bygger på färdigheter och ämnen som historia och biologi bygger på fakta och förståelse, därför kan det inte motiveras genom samma sorts mål.⁵⁶ Till exempel är målet att ”Kunna samarbeta med andra oavsett skillnader i fråga om kön och etnicitet”⁵⁷ en viktig egenskap för eleven efter avslutad skolgång, men det skulle inte passa in i en kursplans mål då den inte anger någon tydlig koppling till ett något skolämne eller någon egentlig kunskap och blir då inte ett stabilt underlag till planering eller bedömning.

---

⁵⁰ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.191-192.

⁵¹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.192.

⁵² Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.192.

⁵³ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.195.

⁵⁴ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.195.

⁵⁵ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.195.

⁵⁶ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.199.

⁵⁷ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.200.

”Huvudsakligt innehåll” förklarar de kunskapsområden som är viktiga för att eleven ska nå målen. Innehållet ska vara övergripande men ändå beskrivas med relevanta ämnesbegräpp. Detaljer och motiv till innehållet ska förklaras till ämnets tillhörande kommentarsmaterial.⁵⁸ Davidsson anser att angivna mål ska riktas mot nationella avstämningstillfällen så att skolan kan se om elevens kunskaper ligger i fas för sin årskurs.⁵⁹

I ”Grund för bedömning” menar Davidsson att för att få en ökad tydlighet i kunskapsmålen måste de fokusera på ämnesspecifika kunskaper.⁶⁰ Mål ska vara utformade så att tolkningarna av dem ska vara likvärdiga, de ska samtidigt inte begränsa lärarens arbetssätt.⁶¹ Istället för ”Mål att uppnå” bör alla betygstegen använda betygsriterier, då finns det färre begrepp att misstolka.⁶² Vidare föreslår Davidsson att det ska finnas avstämningar i slutet på fler årskurser, för att eleverna ska få samma utbildning vid samma ålder. Det gör det lättare för elever som byter skola och för lärare att veta vilken bakgrund eleverna i sin klass har, vilket leder till en likvärdigare skola.⁶³

Förslagen till kursplanerna lyder:

- En typ av mål, som anger kunskaper som elev inhämtat
- Andelen mål ska vara rimligt utefter hur mycket undervisningstid ämnet har.
- Till kursplanerna ska det finnas kommentarer och referensmaterial⁶⁴

Davidsson anser att uttryck som ”grundläggande geometriska begrepp” kan vara tydligare med ord som Linje, punkt och kvadrat. Han föreslår också att kursplanerna bör kompletteras med ämnesinnehåll, då blir budskapen tydligare och då kan lärares undervisning vara konsekvent.

Saker som ökar tydlighet i kursplaner:

- Språk och ordvalet i målen, kunskapsuttryck och konsekvent användning
- Sambanden mellan kunskapsuttrycken om vad som ska kunna förstås etc. i kursplaner
- Förklaringar & motiveringar till kursplaner.
- Konkreta exempel på vad ett mål kan innebära.⁶⁵

---

⁵⁸ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.196.

⁵⁹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.197.

⁶⁰ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.200.

⁶¹ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.204.

⁶² Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.231.

⁶³ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.230.

⁶⁴ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.197.

I förarbeten till läroplanen utlovades kommentarer och referensmaterial men istället blev det nästan en total brist, lärare i Norge och Danmark har det men lärarna i Sverige lämnades att tolka kursplanerna själva. Staten skulle kunna ge exempel på hur undervisningen ska se ut utifrån kursplaner. Detta skulle hjälpa lärare med mindre erfarenhet.⁶⁶

Läroplaner och kursplanerna bör finnas i samma dokument, det blir lättare för lärare att planera om de har dokumenten samlade. Utredarna föreslår en läroplan med övergripande mål, riktlinjer och kursplaner. Där övergripande mål innehåller de mål och normer som gäller för all undervisning i skolan och där kursplanerna konkretiserar vad som ska läras ut.⁶⁷

Sammanfattningsvis vill Davidsson ha en läroplan som är så pass tydlig att läraren kan använda den till planering, undervisning och vid bedömning. En likvärdig skola kräver en tydlig läroplan att lärarna inte kan misstolka den. Med kommentarsmaterial som visar exempel och förklaringar till de olika ämnena tror Davidsson att lärarnas förutsättningar till en bra undervisning ökar.

---

⁶⁵ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.204.

⁶⁶ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.206.

⁶⁷ Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007), s.210.

4. Hur skiljer sig läroplanerna?

Läroplanerna bygger på skollagar, 1985:1100 samt 2010:800, vilket innebär att allt innehåll är grundat på lagar som stärker medborgares rättigheter och skyldigheter. Båda läroplanerna hänvisar till en likvärdig utbildning, vilket föregående kapitel förklarade att Lpo94 visat sig ha svårt att garantera. En märkbar skillnad när man har dessa läroplaner i fysisk form är att Lpo94 endast är 18 sidor lång och att Lgr11 är närmre 300 sidor. Lpo94s kursplaner är separata föreskrifter vilket förklaras i förordet, där tanken att kursplaner och timplaner ska komplettera läroplanen.⁶⁸ Det betyder att grunden till kursplanerna kan vara samma men om något behöver ändras i kursplaner kan de revideras utan att hela dokumentet behöver skrivas om. Lgr11 kombinerar läroplaner för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet med kursplaner till varje ämne. Själva läroplanerna är ganska lika varandra i sitt innehåll. Lpo94 har valt att i sina mål och riktlinjer skriva separata mål för grundskolan, sameskolan, specialskolan och träningskolan, vilket innebär att kapitlen tar mer plats men blir lätt att orientera sig i oavsett skolform. Lgr11 skiljer sig från Lpo94 då den anger målen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, de andra skolformerna har sina egna läroplaner. Lgr11 har tagit bort "Mål att sträva mot" och har istället fler "mål att uppnå", vilket sätter en viss standard för vad skolan ska klara av. "Mål att sträva mot" i Lpo94 motiveras med att det ska ange skolans inriktning och en ökad kvalitetsutveckling i skolan.⁶⁹ I kapitlet "Kunskaper" har Lpo94 nio mål att sträva mot och 13 mål att uppnå, gentemot Lgr11 som har 16 mål att uppnå. Nedan följer en kort sammanfattning av kapitlen från läroplansdelen av Lpo94 och Lgr11.

Normer och värden: förklarar hur skolan vill att eleverna ska utvecklas som människor, respekt och etik är viktiga punkter.

Kunskaper: förklarar de kunskaper elever bör utveckla under skolgång, nyfikenhet och ett öppet sinne verkar stå ut.

Elevernas ansvar och inflytande: att elever utvecklar en ansvarskänsla och vill påverka sin egen utbildning, jämställdhet lyfts fram.

Skola och hem: berättar att skolan och hemmet ha en viss kontakt för att skapa de bästa förutsättningarna för utveckling och lärande

Skola- förskola- skolbarnomsorg/ Övergång och samverkan: Förklarar lärarens skyldighet att samarbeta med fritids, förskoleklass samt gymnasieutbildning

Skolan och omvärlden: skolan har en skyldighet att vidga elevens vyer och skapa en överblick av framtidens möjligheter

Bedömning och betyg: Betyg är ett sätt att se hur eleven presterat mot de nationella mål som satts.

Skolan vill att eleven utvecklar ansvar för sina studier och förmågan att bedöma sina egna

---

⁶⁸ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994), s.3.

⁶⁹ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994), s.9.

resultat. Läraren har till uppgift sätta dessa betyg och vid föräldrars önskemål informera om resultat och behov. Lgr11 lägger till att tillsammans ska lärare och elev skapa en individuell utvecklingsplan, men den förklarar inte vad det innebär, detta kommer jag utveckla i diskussionsdelen.

Rektorns ansvar. förklarar det jobb rektorn utför, det stöd hen ska vara för både lärare och elever samt att skolan följer och utvärderas efter de nationella målen.⁷⁰

4.1 Kursplaner till musikämnet

Musik i kursplaner och betygskriterier 2000

Kursplaner och betygskriterier 2000 är de tillhörande kursplanerna till Lpo94 och ska vara baserade på de mål och riktlinjer som Lpo94 satt upp. De reviderade kursplanerna, *kursplaner och betygskriterier 2000*, kommer jag att kalla Kpr2000 i min text. Kursplanerna är indelade i ”ämnets syfte och roll i utbildningen”, ”mål att sträva mot”, ”mål att uppnå” samt ”bedömning”. ”Ämnets syfte och roll i utbildningen” förklarar vilken funktion ämnet fyller utifrån läroplanens mål, som exempel:

Detta [ungdomars kombinerande av olika estetiska uttrycksformer] ger fördjupad kompetens att analysera och värdera musikupplevelser, se ämnesövergripande samband och kulturella skillnader samt att själv bli aktiv i ämnet genom eget musicerande och skapande.⁷¹

Det här syftet relaterar till läroplanen via bland annat mål från läroplanens kapitel ”Kunskaper”,

- “lär sig arbeta självständigt och tillsammans med andra”⁷²
- “kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden”⁷³
- ”har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud”⁷⁴

”Mål att sträva mot” anger vilken inriktning undervisningen ska ha för att utveckla elevers kunskaper, det är ett sorts underlag för planering. Kursplanen anger inte arbetsätt eller metoder, den vill stärka kunskapskvalitéer som undervisning ska utveckla. Tanken är att både läroplan och kursplan ska ligga till grund för lärarnas lektionsplanering.⁷⁵ Mål att sträva mot är formulerade med ”utvecklar” X eller ”blir förtrogen med” Y och i ett fall ”använder”. Strävansmålen

⁷⁰ Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994), s.1-18: Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.12-19.

⁷¹ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.42.

⁷² Utbildningsdepartementet (1994), *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, s.9.

⁷³ Utbildningsdepartementet (1994), *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, s.9.

⁷⁴ Utbildningsdepartementet (1994), *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, s.10.

⁷⁵ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.5.

fokuserar mycket på egenskaper hos eleven och nämner inga precisa instrument eller verktyg vilket följande urval av exemplen vill visa.

Skolan skall i sin undervisning i musik sträva efter att eleven

- utvecklar kunskaper på instrument och i sång som en grund för musicerande enskilt och i grupp och för fortsatt självständig vidareutveckling i musik,
- utvecklar tillit till den egna sångförmågan och blir medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse,
- utvecklar förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer,⁷⁶

”Ämnets karaktär och uppbyggnad” förklarar ämnets kärna och egenskaper som skiljer det från de andra ämnena. ”Ämnets karaktär och uppbyggnad” är den största delen av kursplanen och upprepar stora delar av ”mål att sträva mot” i längre formuleringar, som till exempel:

Vokalt och instrumentalt musicerande utgör ämnets kärna. Såväl det enskilda som det gemensamma musicerandet bygger upp kunskaper inom grundläggande begrepp som melodi, metrik och harmonik samt om sambanden mellan dessa.⁷⁷

”Mål att uppnå” förklarar de kunskaper som behövs för att nå betyget Godkänd i slutet av det femte skolåret samt det nionde skolåret. Dessa mål är det enda i kursplanen som skulle kunna förklara när läraren ska lära ut vissa saker, målen blir fler inför det nionde skolåret. I målen för Godkänd är det enda specifikt nämnda instrumentet ”röst” via, ”kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång”.⁷⁸ Målen för Godkänd förklarar jag mer ingående i kapitel 4.2 men alla uttrycker sig via ”kunna”, ”ha” eller ”vara medveten”, där den enda musiktermerna är ”melodi”, ”rytm” och ”ackordspel”.

”Bedömning” anger kriterierna för de högre betygen, det vill säga Väl Godkänd och Mycket Väl Godkänd. För att nå *MVG* behöver eleven också fylla kriterierna till *VG*.⁷⁹ Enskilda prestationer och samspel bedöms, förmågor som personligt uttryck, att analysera, värdera och ta ansvar krävs för ett högre betyg. Kriterierna för de högre betygen upprepar till viss del ”Mål att uppnå” men lyfter också in nya moment som att planera, exempelvis från kriterier till Väl Godkänd, “eleven tar ansvar i gruppmusicerande och skapande genom att i enkla former planera och genomföra musikaliska aktiviteter.”⁸⁰ Kriterier för Mycket Väl Godkänd vill lyfta kravnivån ytterligare med exempel som, “Eleven exemplifierar musikens olika uttryck och funktioner ur ett historiskt och globalt perspektiv och relaterar dessa till varandra”.⁸¹

---

⁷⁶ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.42.

⁷⁷ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.43.

⁷⁸ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.44.

⁷⁹ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.5.

⁸⁰ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.45.

⁸¹ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.45.

En märkbar skillnad i kriterierna för de högre betygens formuleringar jämfört med målen att uppnå är att kriterierna är bestämda med vad som gäller. Om kriteriet ”Eleven deltar i sång” från Väl Godkänd skulle skrivas om till ett ”mål att uppnå” skulle det antagligen formuleras: ”Kunna delta i sång”, eller som det faktiskt står skrivet ”kunna använda sin röst”. Vid en jämförelse av målen och kriterierna framstår målen som otydliga då de inte preciserar en deltagandenivå eller hur bra en elev ska kunna utföra något. De musikaliska uttrycken är få i målen och kriterierna, men i kriterierna är det ett krav att kunna spela på instrument. Väl Godkänd utvecklar ”ackordspel” till ”ackordinstrument” vilket antyder att en elev inte behöver spela på något instrument för att för att få ett Godkänd, alternativt att eleven lärt sig spela ackord på ett instrument som inte är gjort för ackordspel. För betyget Godkänd finns det utrymme för misstolkningar. ”Mål att sträva mot” och ”ämnets karaktär och uppbyggnad” får det att låta som att musikämnets viktigaste uppgift är att utveckla personliga kvalitéer och att jobba med andra skolämnena. De nämner att musicerande på instrument ska ingå i musikämnet, men för att vara tydlig borde instrument finnas med i ”mål att uppnå” för betyget Godkänd.

Musik i Lgr11

Lgr11s kursplaner börjar med en beskrivning av vad musik innebär. Detta följs av ”Syfte”. ”Syfte” berättar vad undervisningen i musik går ut på. Till skillnad från Kpr2000 så är ”syfte” i Lgr11 uppdelat i fyra tydliga stycken som förklarar olika undervisningsområden med en kort sammanfattning som avslutning.⁸² Syftet med musikämnet är fortfarande att utveckla kunskaper som gör det möjligt att delta i musiksammanhang och främja sin musikaliska förmåga. Redan i ”syfte” har Lgr11 lagt in musikaliska termer och redskap som ”röst”, ”musikinstrument” och ”digitala verktyg”.

Lgr11 fortsätter med ”Centralt innehåll”. ”Centralt innehåll” förklarar i tre delar vad som ska ingå i undervisningen för de olika åldrarna. Detta visar tydligt vad som ska ingå i årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9, detta gör att alla skolor lär ut ungefär samma saker vid samma åldrar. Först förklaras musicerande och musikskapande, vad eleven ska få lära sig rent fysiskt med sång eller instrument. Som exempel ska eleverna i årskurs 1-3 lära sig ”Sång och spel i olika former: unison sång, kanon och växelsång samt ensemblespel”,⁸³ vilket utvecklas i årskurs 4-6 till ”Sång, melodispel och ackompanjering i ensembleform i olika genrer”.⁸⁴ Redan i det centrala innehållet har Lgr11 påbörjat en undervisning som bygger på tidigare erfarenheter.

---

⁸² Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.100.

⁸³ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.100.

⁸⁴ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.101.

Detta följs av Musikens verktyg där verktygen och instrument definieras. I årskurs 1-3 finns som exempel innehållet "Rösten som instrument med variation av rytm, klang och dynamik",⁸⁵ vilket i årskurs 4-6 utvecklas till "Röst- och hörselvård vid musikaliska aktiviteter, till exempel uppvärmningsövningar",⁸⁶ Även här utvecklas förmågor som eleven ska ha inhämtat. I ovanstående exemplen är rösten verktyget där "rytm, klang och dynamik" samt "uppvärmningsövningar", definierar vad läraren måste kunna lära ut.

Den sista delen består av musikens sammanhang och funktioner vilket förklarar musiktermer och hur de sammanspelar. I årskurs 1-3, finns bland annat "associationer, tankar, känslor och bilder som uppkommer när man lyssnar på musik",⁸⁷ motsvarande för årskurs 4-6 blir då "Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan i olika sammanhang. Hur musik används för påverkan och rekreation och i olika rituella sammanhang".

Med högre åldrar ändras det centrala innehållet, i årskurs 4-6 kommer musikframföranden och en del gehörsmusicerande in,⁸⁸ och i årskurs 7-9 blir flerstämmighet och digitala verktyg med inspelning och bearbetning några av de nya kunskaperna.

Det nya betygssystemet har fem steg från A, som motsvarar ett MVG, till E som motsvarar ett G. Jämfört med Kpr2000 har Lgr11 utförliga beskrivningar om vilka kriterier som krävs för ett visst betyg. För att nå betyget D som ligger mellan E och C behöver eleven uppfylla kraven för E och en större del av C. Under "Kunskapskrav" förklaras vilka kunskaper eleven ska inneha samt till vilken grad den ska ha utvecklat den. Dessa kunskaper finns kvar i alla betygsstegen men med en högre svårighetsgrad vid ett högre betyg. Följande tre exempel visar hur Lgr11s kriterier för ett betyg i slutet av årskurs nio utvecklas, det första för betyg E det andra för betyget C och det tredje för betyget A: "Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med en **viss** säkerhet rytm och tonhöjd",⁸⁹ "eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **relativt god** säkerhet rytm och tonhöjd",⁹⁰ Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **god** säkerhet rytm och tonhöjd."⁹¹ Genom att strukturera kunskapskraven för de olika betygen på samma sätt, får läraren en överblick på var någonstans eleven befinner sig. I slutet för varje ämne finns kunskapskraven uppställda bredvid varandra, vilket inte motiveras, det kan användas som en mall av läraren för att pricka in vilket betyg en elev ska ha.⁹² Eftersom det är samma kunskaper eller färdigheter som ska utvecklas genom alla betygsstegen behöver läraren inte få ett dilemma över vad som ska prioriteras i sin planering.

---

⁸⁵ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.101.

⁸⁶ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.101.

⁸⁷ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.101.

⁸⁸ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.101.

⁸⁹ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.104.

⁹⁰ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.105.

⁹¹ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.106.

⁹² Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.107-110.

Musikämnet i Lgr11 innehåller mycket termer och detaljer kring vad som ska ingå i ämnet. Kunskaper som redan inhämtats byggs på och utvecklas ju äldre eleverna blir, vilket gör att de har en stabil grund när ett nytt moment ska inledas. Med det centrala innehållet får läraren ett bra underlag till sin planering då det är tydligt vad som ska ingå. Betygssättning förklaras bättre i mitt nästa kapitel men steget från ett E till de högre betygen är relativt höga jämfört med Kpr2000s kriterier. Lgr2011 har fler precisa moment som ska betygsättas och eleverna vara bättre på fler moment.

4.2 Lgr11 och E mot Kpr2000 med Godkänd, vad behövs för ett betyg?

Kpr2000s mål att uppnå som är ganska fåordiga täcker egentligen samma områden som Lgr11s betydligt mer utförliga kunskapskrav. Som tidigare nämnts beror detta på det öppna språkvalet och att Lgr11 valt att använda samma kunskaper till de olika betygen men öka kraven för varje betyg. I följande tabell ställer jag upp alla musikämnets ”mål att uppnå” från den tidigare kursplanen Kpr2000 för betyget Godkänd i slutet av årskurs 9 mot Lgr11s kriterier för betyget E, för att visa vilka kunskaper eller färdigheter som krävs för de lägsta betygen samt för att ge en tydligare bild av deras formuleringar. Den fetstilta texten i Lgr11s kriterier visar vilka uttryck som förklarar hur bra en elev ska kunna något, de ändras alltså till de högre betygen.

Betyget Godkänd i Kpr2000	Betyget E i Lgr11
”Kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång”	”Sjunger... i någon genre med delvis fungerande teknik och passande karaktär” ”Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med viss säkerhet, rytm och tonhöjd”
”Kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet,”	”Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverkstämmor med viss tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med visst flyt. Eleven anpassar i viss mån sin stämma till helheten genom att lyssna och till viss del uppmärksamma vad som sker i musicerandet.” ”spelar eleven på något instrument i någon genre med delvis fungerande teknik och i viss mån passande karaktär” ”eleven kan då bidra till att bearbeta och tolka musiken till ett musikaliskt uttryck.” ”Eleven kan även ge enkla omdömen om eget och andras musicerande”

<p>”kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer,”</p>	<p>”Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, bidra till att skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument, eller digitala verktyg pröva hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som har en i huvudsak fungerande form.”</p> <p>”Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken i någon mån samspelar.”</p>
<p>”kunna tillämpa centrala ämnesbegrepp i eget musicerande, musikskapande och musiklyssnande,”</p>	<p>”Eleven kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om musikens olika funktioner”</p>
<p>”ha kunskaper om musikens uttrycksformer, funktioner och traditioner i olika kulturer samt kunna reflektera kring dessa utifrån musiken i dagens svenska samhälle,”</p>	<p>Eleven kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt haft för individer och samhällen.</p> <p>”Dessutom kan eleven i viss utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med viss säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.”</p>
<p>”vara medveten om olika ljud- och musikmiljöers påverkan på människan och vikten av hörselvård.”</p>	
	<p>”bidra med förslag som kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas.”</p>

Det är tydligt att Lgr11 använder sig av mer text och det kan med denna uppställning tolkas som att de båda kursplanerna har en liknande grund för sin bedömning. Hade tabellen varit omvänd, att Kpr2000 jämfördes utefter Lgr11s kriterier skulle dock inte Kpr2000 uppfylla lika många av de kriterier som Lgr11 ställer eftersom den inte i sina formuleringar nämner vilka verktyg som bör användas för att nå målen, exempelvis instrument. Eftersom Lgr11 definierar vilka verktyg som bör användas för att nå kriterierna får musikläraren en tydlig grund för sin bedömning. Ett exempel på otydliga formuleringar är att ”ackord” ur ”rytm och ackordspel” från Kpr2000s mål kan tolkas som att eleven ska kunna spela på ”ackordsinstrument”, som Lgr11 uttrycker det. men språkligt betyder ”ackord” inte att något instrument måste vara inblandat. Ett

ackord är en samklang av minst två toner⁹³ och behöver egentligen inte innefatta något annat verktyg än rösten, vilket ger musikläraren en risk för misstolkning. Exempel som dessa kan tyckas som lite väl petiga men tittar man noga på Kpr2000s formuleringar kan de om man vill omtolkas för att passa in i planeringen hos en musiklärare utan rätt material i sin musiksal. Ett problem med formuleringarna i Kpr2000 är att målen som bedöms är svåra att bedöma. I kursplanens sista mål att uppnå finns ”vara medveten om olika ljud- och musikmiljöers påverkan på människan och vikten av hörselvård”, att sätta ett betyg på om eleven är medveten om ”vikten av hörselvård” är problematiskt. Det kan tolkas som att läraren behöver berätta om hörselvård en gång för att eleven ska vara medveten och få ett betyg, detta uppnåendemål bedömer i denna tolkning läraren mer än eleven. Som ett bedömningsredskap är Lgr11 tydligare då det berättar för läraren vad hen ska titta på, som exempel ur Lgr11 ”Eleven kan föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt haft för individer och samhällen”, kriteriet förklarar vilka egenskaper läraren ska titta på hos eleven samt hur bra hen ska utföra dem. Lgr11 som förklarar att vissa material måste finnas vid bedömningen kommer närmre en likvärdig utbildning då eleverna i hela landet bedöms utefter samma material.

I *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU2007:28)* förklarar Davidsson att en framtida kursplan ska ha ett tillhörande kommentarsmaterial som förklarar termer och fungerar som ett stöd till planering och bedömning. Kommentarsmaterialet till Lgr11s musikämne förklarar de olika delarna och kommer slut till kunskapskraven för de olika åldrarna där värdeorden för olika kunskaper till de olika betygsstegen ställs upp mot varandra och förklaras.

E	C	A
grundläggande	goda	mycket goda ⁹⁴

Eftersom Lgr11s kommentarsmaterial är så pass tydligt löper en lärare som väljer att använda det en mindre risk att misstolka kursplanens kriterier.

⁹³ Nationalencyklopedin, *Ackord*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/ackord>, hämtat 24 maj 2016.

⁹⁴ Skolverket, *Kommentarsmaterial till kursplanen i musik*, (Stockholm, 2011), s.21.

5. Diskussion

I *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan* (SOU2007:28) ville Davidsson ändra en del saker från Lpo94 till en framtida läroplan och Lgr11 tog till sig stora delar av de råden. Lgr11 sammanfogade sin läroplan med sina kursplaner, vilket gör det enkelt för läraren att hålla reda på de föreskrifter hen ska ha till sin undervisning. Med den nya läroplanen kom det också kommentarmaterial till varje del av kursplanen, som förklarar hur begrepp som ”delta i musikaliska sammanhang” eller ”musikalisk lyhördhet” ska tolkas av läraren.⁹⁵ Till det centrala innehållet förklarar kommentarsmaterialet vad som menas med de olika instrument och moment som ingår vilket lämnar mindre plats för misstolkningar hos läraren. På detta sätt uppfyller kommentarsmaterialet nästan det som Davidsson vill ha ut av det. Om läraren har läst kommentarsmaterialet är chansen mindre att hen misstolkar kursplanen men tyvärr innefattar dokumentet inga exempel på hur läraren ska praktisera sin undervisning. Stöd för planering och undervisning finns säkert (jag finner det inte på skolverkets hemsida), men då måste läraren ha reda på fler dokument, vilket går emot Davidssons förslag att samla ihop föreskrifter.

Davidsson föreslår ett huvudsakligt innehåll i kursplanen som istället kallas ”centralt innehåll”, vilket skapar ett underlag för att läraren ska veta vad som måste ingå i undervisningen. Eftersom Lgr11 har infört ett centralt innehåll för årskurs 1-3, 4-6 och 7-9 uppfyller läroplanen Davidssons önskan om fler avstämningar och tydligare anvisningar om vad som ska läras ut till de olika åldrarna. Målen i kursplanen är inriktade på ämnesspecifika kunskaper vilka inte upprepar läroplanens mål. Strukturen bland kursplanerna är tydlig och följer samma mönster för de andra ämnena.

Davidsson vill att kursplanerna ska vara ett bra underlag för planering samt att de ska vara lättlästa, men det verkar finnas olika tolkningar av den. Till exempel visar Berggren, Jakobsson och Lagnemo (”Relativt är nyckelordet till betyget E”) att flera intervjuade elever inte förstår vad som förväntas av dem utifrån kursplanerna, då språket är byråkratiskt och svårtolkat.⁹⁶ Lärarna i Berggren, Jakobsson och Lagermos intervjuer tycker att det centrala innehållet gjort kursplanerna tydligare men med ett krångligt språk finns det fortfarande plats för olika tolkningar.⁹⁷ Berggren, Jakobsson och Lagnemo föreslår att Skolverket ska ge ett bättre stöd för att lärarna ska inte ska tolka kursplanerna annorlunda, men vi som läsare får tyvärr inte reda på om de intervjuade lärarna tagit del av kommentarsmaterialet som har uppgiften att förtydliga kursplanerna. Med Lgr11 och sitt centrala innehåll kom det också fler ”måsten” i vad som ska ingå i undervisningen något som lärarna i Carlssons (*var det bättre förr?*), Nygårds (*I steget mellan två läroplaner*) och Lings

---

⁹⁵ Skolverket, *Kommentarsmaterial till kursplanen i musik*, (Stockholm, 2011), s.7-8.

⁹⁶ Philip Berggren, Olle Jakobsson, Nils Lagnemo, ”Relativt är nyckelordet för betyget E!” (examensarbete, Göteborgs universitet, 2013), s.30.

⁹⁷ Philip Berggren, Olle Jakobsson, Nils Lagnemo, ”Relativt är nyckelordet för betyget E!” (examensarbete, Göteborgs universitet, 2013), s.31.

(Att hålla takten med styrdokumentet) respektive uppsatser anser ökat arbetsbördan och ställer mer krav på lärarens kompetens.⁹⁸ Eleverna måste nå en bredare kunskap än tidigare vilket ställer krav på lärarens förmåga att lära ut och dokumentera för en framtida bedömning.⁹⁹

De första åren med Lgr11 fanns ”Individuell utvecklingsplan” vilket innebar att lärare tillsammans med eleven ska göra en plan för utveckling. Detta gjorde att läraren fick en mycket stor arbetsbörda då en lärare har många elever och fullt upp med planering och bedömning.¹⁰⁰ Eftersom den individuella studieplanen tog upp en stor del av lärarens tid kom det mycket klagomål, vilket ledde till att lärarförbundet ställde kravet till Riksdagen att minska dokumentationen i läroplanen. I oktober 2013 beslutade riksdagen att individuella utvecklingsplaner bara ska skrivas en gång per år till elever som inte får betyg.¹⁰¹

Lärarna i Carlssons studie fann att efter att den individuella studieplanen försvunnit fick de mer tid till planering.¹⁰² Andra problem som musiklärarna i Nilssons och Perssons samt Lings studier uppmärksammade var att mellanstadieskolor ofta saknade de instrument och verktyg som behövdes för att uppfylla det centrala innehållet från kursplanen.¹⁰³ Digitala verktyg, som inte omnämns i Lpo94 men som finns i Lgr11 var en bristvara, flera lärare kände inte att de hade kompetensen till digitala verktyg heller. Högstadieskolor var ofta bättre utrustade.

Trots en del problem med implementeringen av Lgr11 tycker lärarna i tidigare nämnda uppsatser att läroplanen kan bidra till en likvärdig utbildning. Ling kommer fram till att lärarens kompetens och förmåga att skapa trygga grupper i klassrummen är viktiga för att nå målen. Om läraren tar till vara på elevens intressen i sin planering ökar motivationen för lärande.¹⁰⁴ Ling anser att Läroplanen är likvärdig till betyget E, sedan är det yttre faktorer som instrument i hemmet eller en musicerande familj som hjälper eleven att nå de högre betygen.¹⁰⁵ Det stämmer överens med Åsa Bergmans avhandling som behandlade lärarens utmaning med Lpo94.¹⁰⁶

---

⁹⁸ Jenny Carlsson, ”Var det bättre förr?” (examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2014), s.16: Magnus Nygård, ”I steget mellan två läroplaner” (examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2012), s.19: Elise Ling, ”Att hålla takten med styrdokumentet” (c-uppsats, Luleå Tekniska universitet, 2012), s.69.

⁹⁹ Jenny Carlsson, ”Var det bättre förr?”(examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2014), s.16.

¹⁰⁰ Jenny Carlsson, ”Var det bättre förr?”(examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2014), s.16.

¹⁰¹ Lärarförbundet, *IUP och omdömen*, <https://www.lararforbundet.se/artiklar/iup-och-omdomen-vad-innebar-den-nya-lagen>, hämtat 23 maj 2016.

¹⁰² Jenny Carlsson, ”Var det bättre förr?”(examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2014), s.17.

¹⁰³ Malin Nilsson, Erik Persson, ”Musiklärarens möjligheter att uppfylla kraven i Lgr11”(examensarbete, Linné universitetet, 2012), s.35: Elise Ling, ”Att hålla takten med styrdokumentet” (c-uppsats, Luleå Tekniska universitet, 2012), s.65.

¹⁰⁴ Elise Ling, ”Att hålla takten med styrdokumentet” (c-uppsats, Luleå Tekniska universitet, 2012), s.65.

¹⁰⁵ Elise Ling, ”Att hålla takten med styrdokumentet” (c-uppsats, Luleå Tekniska universitet, 2012), s.71.

¹⁰⁶ Åsa Bergman, ”Växa upp med musik” (avhandling, Göteborgs universitet, 2009), s.197.

Jag finner i min jämförelse mellan Kpr2000s och Lgr11s kursplan i musik att förutsättningarna för det lägsta betyget *G* eller motsvarande *E*, beror på vem som läser texten. I jämförelsetabellens första spalt i det tidigare kapitlet har Kpr2000 målet ”kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång”.¹⁰⁷ Jag läser det som att eleven kan sjunga unisont och i flerstämmig sång och jag som har en någorlunda koll på musik då blir imponerad av en sådan elev eftersom jag värderar den egenskapen högt. Motsvarade kriteriet från Lgr11 är ”Sjunger... i någon genre med delvis fungerande teknik och passande karaktär”¹⁰⁸ och ”Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med viss säkerhet, rytm och tonhöjd”.¹⁰⁹ Att sjunga med delvis fungerande teknik och att delta i gemensam sång med viss säkerhet, rytm och tonhöjd låter enligt mig inte lika imponerande som Kpr2000s motsvarighet. En person med en annan bakgrund kanske skulle läst kursplanerna olika, men det är ett av problemen som Davidsson lyfter i sin utredning av Lpo94 och som Berggren, Jakobsson och Lagnemo finner i sina intervjuer med lärare och elever. Lgr11 använder dessa värdeord till betyget *E*:

”Viss”, ”i viss mån”, ”till viss del”, ”delvis”, ”bidra till musikaliskt”, ”pröva”, ”i huvudsak fungerande”, ”någon mån”, ”enkla”.

Värdeorden är grundläggande och uppmanar en elev till att försöka och utvecklas. Kpr2000 använder ”kunna” och ”ha” till sina mål vilket syftar på att eleven kan någonting eller har en kunskap. Jämförs dessa ord mot varandra vill jag påstå att ”kunna” och ”ha” är svårare att uppnå. Däremot måste en elev som betygsätts enligt Lgr11 inneha fler precisa kunskaper/färdigheter eftersom kriterierna och det centrala innehållet i kursplanen är så pass tydliga i sitt innehåll.

Davidsson önskar i sin utredning att den nya läroplanen ska vara ett bra underlag för planering och bedömning samt påpekar att Lpo94s mål för betyget *G* och sina kriterier för betygen *VG* och *MVG* hade olika prioritering i lärarnas planering. Att arbeta med Lgr11 som bedömer samma moment och färdigheter genom sina olika betygsteg blir mer rättvis för eleverna då de går igenom samma inlärningsprocess oavsett ambitionsnivå. Läraren får med det centrala innehållet en tydligare bild i vad som ska ingå i sin undervisning men måste inneha en bredare kompetens i ämnet. Lärarna i Carlssons intervjuer tyckte att arbetsbördan blev högre med Lgr11, men de sa också att efter att ha jobbat med den några år så lättade den. När lärarna får en föreskrift med annorlunda uppbyggnad och nytt innehåll att jobba utefter är det inte konstigt att de måste anpassa eller göra nya planeringar till lektioner, vilket leder till mer arbete. När läraren sedan får en rutin över sitt nya arbetssätt bör arbetsbördan minska de nästkommande åren.

---

¹⁰⁷ Skolverket, *Kursplaner och betygsriterier 2000*, (Stockholm, 2000), s.44.

¹⁰⁸ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.105.

¹⁰⁹ Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011), s.105.

6. Sammanfattning

Med Lgr11 har eleverna fler obligatoriska moment och kunskaper att bedömmas efter, ändå visar Skolverkets statistik att fler klarar av att få ett godkänt betyg. Med den nya kursplanen till musikämnet har läraren fått en tydligare och bättre grund för undervisning och bedömning. Från en kursplan med mål som kan misstolkas till Lgr11 där det centrala innehållet definierar de olika musikaliska begrepp som ska praktiseras i lärarens undervisning, har eleverna fått en bättre chans till en likvärdig utbildning. Kpr2000s ordval vid bedömning, främst med ordet "kunna" gentemot Lgr11s "viss mån" eller "till viss del", kan vara en orsak till att färre klarade av betyget Godkänd än motsvarande E. Målen för ett Godkänd i Kpr2000 var inte de samma som för de högre betygen vilket ledde till att vissa lärare prioriterade kunskaper olika i sin undervisning. Lgr11 använder samma kriterier till de olika betygen vilket ger elever bättre förutsättningar till ett betyg då de olika kriterierna borde prioriteras lika. Med sitt centrala innehåll ställer Lgr11 fler krav på lärare och elever men eftersom innehållet bygger vidare på tidigare kunskaper får eleverna en bättre utbildning, vilket gör att en elev som utbildats via Lgr11 har fått bättre förutsättningar för ett E i slutet av årskurs 9. Andelen MVG var fler än A vilket antyder att ett A är svårare att uppnå, dock visar statistiken att allt fler elever klarar av betyget A varje år, vilket stärker mitt argument att en elevens förutsättningar växer ju längre hen jobbat efter den nya kursplanen.

Den här uppsatsen har för mig som tänker jobba som musiklektör öppnat ögonen för hur läroplaner och kursplaner kan tolkas. Under min utbildning har jag inte haft någon kurs som lyft hur man ska jobba utifrån kursplanerna, men det hoppas jag kommer till mina nästkommande tre år. Utifrån min uppsats väcks frågan, hur jobbar musiklektören med kursplanen och vilka av skolverkets stödmaterial tar hen hjälp av? I *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan* (SOU2007:28) kom det fram att få lärare använde kommentarsmaterialet till Lpo94, använder lärarna kommentarsmaterialen till Lgr11? För att läraren inte ska riskera att misstolka Lgr11 så känns det som att hen måste ha ett stöd eller diskutera innehållet med andra lärare trots det centrala innehållet, allt för att säkerhetsställa elevens möjligheter till en likvärdig utbildning.

Min uppsats har fokuserat på en jämförelse av föreskrifter och har därför inte några egna referenser från hur lärare faktiskt tolkar dem. Frågor som jag skulle vilja ställa dessa lärare har jag kommit på mot slutet av mitt skrivande, vilket jag tror är ett vanligt fenomen vid uppsatsskrivande. Eftersom Lgr11 bara varit aktiv i några år ska det bli spännande att se om betygsstatistiken kommer fortsätta att förbättras som jag förutspått, eller om Regeringen och Skolverket kommer få för sig att Sverige behöver en ny läroplan för att öka likvärdigheten ytterligare.

7. Källor

Berggren Philip, Jakobsson Olle, Lagnemo Nils, ”Relativt är nyckelordet för betyget E! ” (examensarbete, Göteborgs universitet, 2013)

Bergman Åsa, ”Växa upp med musik” (avhandling, Göteborgs universitet, 2009)

Carlsson Jenny, ”Var det bättre förr?” (examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2014)

Ling Elise, ”Att hålla takten med styrdokumenterna” (c-uppsats, Luleå Tekniska universitet, 2012)

Nilsson Malin, Persson Erik, ”Musiklärarens möjligheter att uppfylla kraven i Lgr11” (examensarbete, Linné universitet, 2012)

Nygård Magnus, ”I steget mellan två läroplaner” (examensarbete, Kungl. Musikhögskolan, 2012)

Skolverket, *Kommentarsmaterial till kursplanen i musik*, (Stockholm, 2011)

Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (Stockholm, 2000)

Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, (Stockholm, 2011)

Statens offentliga utredningar, *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. SOU2007:28, (Stockholm, 2007)

Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, (Stockholm, 1994)

Internet

Allastudier, ”Så funkar den nya betygsskalan”, <http://allastudier.se/tips-o-fakta/2835-s%C3%A5-funkar-den-nya-betygsskalan/#mer>, hämtat 23 maj 2016.

Läraryrket, ”IUP och omdömen”, <https://www.lararforbundet.se/artiklar/iup-och-omdomen-vad-innebar-den-nya-lagen>, hämtat 23 maj 2016.

Nationalencyklopedin, ”Ackord”, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/ackord>, hämtat 24 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2007/2008*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne i årskurs 9, läsåret 2007/08”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2007-08-1.67469>, hämtat 18 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2008/2009*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2008/09”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2008-09-1.88279>, hämtat 23 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2009/2010*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2009/10”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2009-10-1.112095>, hämtat 23 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2010/2011*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2010/11”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2010-11-1.160176>, hämtat 23 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan läsår 2011/2012*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt elever som ej uppnått målen, per ämne årskurs 9, läsåret 2011/12”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-lasar-2011-12-1.184945>, hämtat 23 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan årskurs 9 läsår 2012/13*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet, fördelning av ämnesbetyg och underlag saknas samt betygspoäng i årskurs 9, läsåret 2012/13”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-arskurs-9-lasar-2012-13-1.207498>, hämtat 23 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan årskurs 9 läsår 2013/14*, tabell 7A ”Elever med betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet, fördelning av ämnesbetyg och underlag saknas samt betygspoäng i årskurs 9, läsåret 2013/14”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-arskurs-9-lasar-2013-14-1.222579>, hämtat 23 maj 2016.

Skolverket, *Betyg i grundskolan årskurs 9 läsår 2014/15*, tabell 7A ”Samtliga elever, fördelning av ämnesbetyg och underlag saknas samt genomsnittlig betygspoäng i årskurs 9, läsåret 2014/15”, <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-ak-9/betyg-i-grundskolan-arskurs-9-lasar-2014-15-1.240257>, hämtat 23 maj 2016.